

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1 Aynı sonuç, farklı süreç

İki okul serasındaki fideler aynı fırtınada zarar görmüştür. Öğrenciler, “Sonuçlar aynıysa alınan önlemler ve sorumluluklar da aynıdır.” yorumunu tartışır. Yalnız aşağıdaki kayıtlar biliniyor; fırtınanın bütünüyle önlenebileceği varsayılmıyor.

K serası	
	Uyarı zamanında ulaştı.
	Sağlamlaştırma malzemesi vardı.
	Görevli, yapabileceği sabitlemeyi erteledi.
Sonuç	Her ikisinde hasar.

L serası	
	Aynı uyarı ulaştı.
	Uzmanların önerdiği bütün uygulanabilir önlemler alındı.
	Rüzgâr tahmin edilenden güçlü oldu.
Sonuç	Her ikisinde hasar.

Kader, tevekkül ve sorumluluk bakımından hangi yorum, sonuçla süreci birbirine karıştırmaz?

- A) K’de yapılabilir tedbirin ertelenmesi sorgulanır; L’de hasar görülmesi, tek başına tevbirsizliği kanıtlamaz.
- B) K ve L’de aynı zarar olduğundan, iki süreçte de aynı ölçüde tedbirsizlik bulunduğu kabul edilir.
- C) L’de önlem alındığı için zarar mümkün değildir; kayıtlardan biri mutlaka yanlış sayılır.
- D) K’de erteleme vardır; fakat fırtına insanın elinde olmadığı için ertelemenin sorumlulukla ilişkisi yoktur.

2 Yardımın görünmeyen ölçütü

Bir kulüp üç yardım planını değerlendiriyor. İhtiyaçlar ailelerle özel görüşülerek öğrenilmiş; kişiler kamuya açık tanıtımda adlarının ve fotoğraflarının kullanılmasını istememiştir. Kulüp, hem gerçek ihtiyacı karşılamayı hem kişinin onurunu korumayı zorunlu ölçüt sayıyor.

K
 - Bütün ailelere aynı gıda paketi. - Kimlik bilgisi paylaşılmaz.

L
 - Ailelerin bildirdiği ihtiyaca göre gıda veya ulaşım desteği. - Teslim fotoğrafları yayımlanır.

M
 - İhtiyaca göre destek. - Kayıt yalnız yetkili ekipte, tanıtımda toplam bilgi.

Yeni bilgi: Bir ailede gıda yeterli, hastaneye ulaşım desteği eksik.

Yeni bilgi geldikten sonra hangi karar, iki zorunlu ölçütü birlikte korur?

- A) K sürdürülür; eşit paket vermek, ihtiyaçların farklı olmasını önemsiz kılar.
- B) L sürdürülür; ihtiyaç karşılanınca kişilerin tanıtım konusundaki tercihi değişmiş sayılır.
- C) M seçilir; destek türü ihtiyaca uyar, kişisel bilgiyle tanıtım yapılmaz.
- D) K ve L eşit uygundur; her birinin bir ölçütü sağlaması, iki ölçütü birlikte sağlamaya denktir.

3. Bilgi kartındaki iki kavram

Bir kartta kader “Allah’ın her şeyi ölçü ve düzen içinde bilip takdir etmesi”, kaza “takdir edilenin zamanı geldiğinde gerçekleşmesi” diye açıklanıyor. Öğrenci ikinci tanımı silip “İki sözcük her bağlamda aynı vurguya sahiptir.” yazıyor.

Hangi açıklama kartın anlam ayrımını korur?

- A) Kaza yalnız trafik olaylarının adıdır.
- B) İki kavram birbiriyle ilişkili değildir.
- C) Kader ölçü ve takdiri, kaza gerçekleşmeyi vurgular; ilişkili olmaları ayrımı kaldırmaz.
- D) Gerçekleşme anlatılıyorsa ölçü ve düzen düşüncesi bütünüyle dışlanır.

Kader

Allah’ın her şeyi ölçü ve düzen içinde bilip takdir etmesi.

Kaza

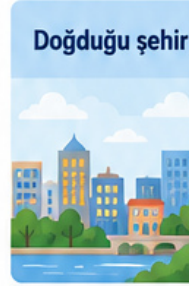
Takdir edilenin zamanı geldiğinde gerçekleşmesi.

4. Seçim alanı

Bir öğrencinin doğduğu şehir, yağmurun başlaması ve ödev dosyasını zamanında kaydetme kararı aynı listede yer alıyor. Öğrencinin dosyayı kaydetmek için bilgisi ve imkânı var. Arkadaşı “Hepsi aynı ölçüde kendi seçimi.” diyor.

Hangi değerlendirme irade ve sorumluluk ayrımına uygundur?

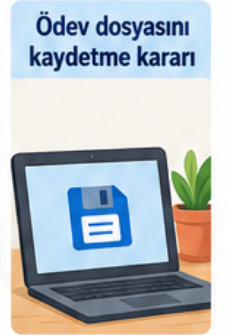
- A) Üçünün de kişi tarafından seçildiği kabul edilmelidir.
- B) Dosyayı kaydetme kararı seçilebilir; doğum yeri ve yağmurun başlaması aynı türden kişisel karar değildir.
- C) Yağmur kontrol edilemiyorsa dosya için de hiçbir sorumluluk olmaz.
- D) Doğduğu şehir seçilmediği için bütün sonraki davranışlar irade dışıdır.

Doğduğu şehir

Yağmurun başlaması

Ödev dosyasını kaydetme kararı

5. Düzen araştırmaya engel mi?

Öğrenci bitkinin büyümesini incelerken “Doğada ölçü ve düzen varsa su ve ışığın etkisini araştırmak gereksizdir.” yazıyor. Ders, kader inancını neden–sonuç ilişkilerini yok saymakla eşitlememektedir.

Cümleyi anlamını düzelterek tamamlayınız: “Ölçü ve düzen düşüncesi, neden–sonuç ilişkilerini ____; bu nedenle su ve ışığın etkisi ____.” **Gerekçenizi yazınız.**

6. Sergiye hazırlık

Bir öğrenci eserini sergiye yetiştirmek için zaman planı yapıyor, malzemeleri hazırlıyor ve öğretmeninden geri bildirim alıyor. Sonucun her ayrıntısını kontrol edemeyeceğini bilerek Allah’a güvenini dile getiriyor.

Bu tutum tevekkül bakımından nasıl değerlendirilir?

- A) Sonuca güven duyduğu için yaptığı bütün hazırlık gereksizdir.
- B) Tevekkül ancak hiçbir hazırlık yapmadığında mümkündür.
- C) Hazırlık yapması güven duymadığı anlamına gelir.
- D) Çaba ve tedbirle birlikte sonucu olgunlukla karşılama anlayışına uygundur.

7. Hata çıkmadıysa ihmal yok mu?

Bir öğrenci okul sergisine ait dosyayı yedekleme görevini biliyor ve bunu yapabiliyor; yine de erteliyor. O gün bilgisayarda sorun çıkmıyor. “Hiç zarar olmadı; ertelemem sorumlu davranıştı.” diyor.

Hangi değerlendirme sonuçla davranışı ayırır?

- A) Zarar olmaması, yapılabilir tedbirin atlanmasını kendiliğinden doğru yapmaz.
- B) Zarar yoksa bütün ihmaller uygun davranıştır.
- C) Yedek almak bütün sorunları kesin önlediğinden seçim gereksizdir.
- D) Sonuç iyi olduğu için görevin bilinip bilinmediği önemsizdir.

8. Güç ile haklılık

Hz. Musa kıssasındaki zulme karşı duruşu çalışan sınıf, kurmaca bir okul örneğini tartışıyor: Kulüp başkanı “Kararı ben verdiğim için üyelerin emeğini kime yazacağımı da ben belirlerim.” diyor. Emeğin kime ait olduğu kayıtlıdır.

Bu iddiayı güç ile adalet ayrımı bakımından değerlendiriniz. Kıssanın mesajıyla ilişkili, somut bir kulüp kararı öneriniz.

9. Bilginin sınırı kime ait?

Ayet el-Kürsi üzerine çalışan öğrenci “İnsan bazı bilgileri sonradan öğrendiği için Allah’ın bilgisi de aynı sınırlarla tanımlanır.” sonucunu yazıyor. Sınıf, ayetin Allah’ın bilgisinin kuşatıcılığını vurguladığını öğrenmiştir.

Hangi düzeltme verilen mesajla uyumludur?

- A) İnsanın öğrenmesi, Allah’ın bilgisinin de aynı şekilde sınırlı olduğunu kanıtlar.
- B) Ayet insanın hiçbir şey öğrenemeyeceğini söyler.
- C) İnsanın sınırlı bilgisinden Allah’ın bilgisini aynı sınıra indiren sonuç çıkarılmamalıdır.
- D) İnsan bilgisi sınırlıysa bütün araştırmalar değersizdir.

10. Yardımın şartı

Kulüp, ihtiyaç sahipleri için malzeme topluyor. Bir bağışçı, kendi reklamını kullanmayan ailelere destek verilmemesini istiyor. Kulübün ilan ettiği ölçüt gerçek ihtiyaçtır; reklam yapma koşulu yoktur.

Hangi karar paylaşma anlayışıyla en tutarlıdır?

- A) Reklam yapabilen kişiyi ihtiyaç değerlendirmesinin önüne almak
- B) İhtiyacı temel ölçüt olarak koruyup yardımı reklam zorlamasına dönüştürmemek
- C) Bağış yapıldıysa bütün ek koşulları sorgusuz kabul etmek
- D) Reklamı reddeden aileyi hiçbir bilgiye bakmadan ihtiyaçsız saymak

11. Kader sözcüğü soruyu kapatmasın

Bir öğrenci sınıf dolabını açık bırakmış, malzemeler koridora dağılmıştır. Görev ve imkânı bulunduğu hâlde “Kader böyleymiş.” diyerek olayın nasıl oluştuğunu araştırmayı ve toplama işini reddeder.

**Sözün hangi sorumlulukları ortadan kaldırmadığını açıklayınız.
Olay sonrası iki uygun adım öneriniz.**

12. Emek ve kazanç yolu

Bir öğrenci, arkadaşının tasarımını izinsiz kendi ürünü gibi satıp “Kazanç elde ettim; rızık olduğu için yöntemim sorgulanamaz.” diyor. Eserin kime ait olduğu açıktır.

Tasarımın aslı
(arkadaşının çalışması)

Satıştaki ürün
(öğrencinin ilanı)

Hangi değerlendirme emek ve rızık anlayışını birlikte korur?

- A) Kazanç elde edilmesi bütün yöntemleri otomatik olarak uygun yapar.
- B) Arkadaşının emeği, ürün satıldığı anda önemsizleşir.
- C) Yalnız elde edilen paranın miktarı yöntemin doğruluğunu belirler.
- D) Kazanç arayışı başkasının emeğine saygı ve meşru yöntemle birlikte değerlendirilmelidir.

13. Sabır, susmakla aynı mı?

Hz. Musa kıssasında sabır ve zulme karşı duruşun birlikte ele alındığını öğrenen öğrenci “Sabırlı olan, her haksızlığa onay verir.” diyor. Arkadaşı iki temanın birlikte düşünülmesini istiyor.

Sabır

Adalet

Hangi açıklama iki temayı bağdaştırır?

- A) Sabır, hak ararken kararlı ve ölçülü olmayı içerebilir; haksızlığa onay vermek zorunda değildir.
- B) Zulme karşı duruş varsa hiçbir sabır örneği bulunamaz.
- C) Sabır bütün kişisel ve toplumsal sorumlulukları bitirir.
- D) Güçlü kişinin yaptığı her şeyi kabul etmek adaletin tek anlamıdır.

14. Koşul ile tercih kartları

Kayıtlar: **K** “Okulun uzak bir bölgede bulunması”;
L “Ulaşabildiği çalışma kılavuzunu okumayı erteleme”;
M “Beklenmedik elektrik kesintisi”; **N** “Önceden verilen süre içinde dosyasını kaydetme”.
L ve N için bilgi ve imkân vardır.

K

Okulun uzak bir bölgede bulunması

L

Ulaşabildiği çalışma kılavuzunu okumayı erteleme

M

Beklenmedik elektrik kesintisi

N

Önceden verilen süre içinde dosyasını kaydetme

Kartları “verilen durumda kişinin seçimi” ve “doğrudan seçmediği koşul” başlıklarıyla eşleştiriniz.
Bir koşulun seçilememesinin bütün tercihleri neden ortadan kaldırmadığını açıklayınız.

15. Bilmek ile zorlamak

Bir öğrenci “Bir şeyi bilmek ile bir kişiyi o şeyi yapmaya zorlamak aynı anlama gelir.” diyerek insanın hiçbir seçiminden sorumlu tutulamayacağını ileri sürüyor. Ders, bilgi ile iradeyi aynı kavram olarak tanımlamıyor.

Bu çıkarımın temel sorunu hangisidir?

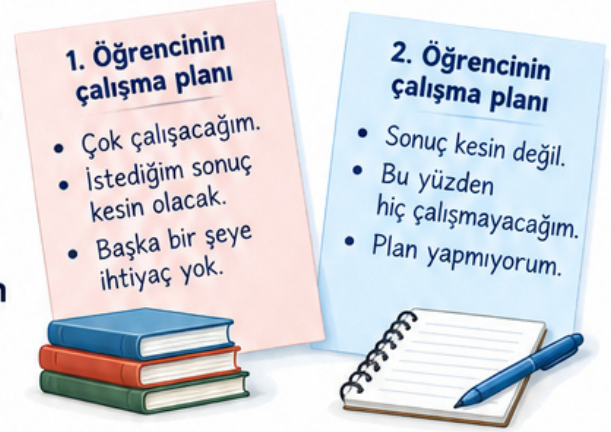
- A) Sorumluluk konuşulduğunda bilgiye hiç ihtiyaç kalmaması
- B) Farklı anlamdaki kavramları eşitleyerek seçim ve sorumluluğu silmesi
- C) Her seçimin mutlaka dışarıdan zorlanma olması
- D) İnsanın hiçbir durumda neden araştırmaması gerektiğini göstermesi

16. Çalışma planında iki uç

Bir öğrenci “Çok çalışırsam istediğim sonuç kesin olur.”, diğeri “Sonuç kesin değilse hiç çalışmam.” diyor. İkisi de sınava hazırlanacak ve dersin emek-tevekkül ilişkisini kullanarak plan yapacaktır.

İki uç düşüncenin sorununu açıklayınız. Çaba, uygun destek ve sonucu değerlendirmeyi içeren kısa bir hazırlık planı yazınız.

17. Yardım alanın sesi

Kulüp aynı malzemeden çok sayıda paket hazırlamıştır. Destek alacak öğrenciler bazı paketlere ihtiyaç duymadıklarını, başka araçların daha yararlı olacağını söyler. Ekip “Biz seçtik; onların görüşü gerekli değil.” der.

Paylaşmanın amacı bakımından görüşlerin neden dinlenmesi gerektiğini açıklayınız. Kaynakları boşa harcamadan yapılabilecek iki düzenleme öneriniz.

18. İnsan örneğinin sınırı

Ayet el-Kürsi için öğrenci yorum kartında “Allah’ın bilgisi, insanın belleği gibi bazı olayları unuttur.” cümlesi yazılmıştır. Görev doğrudan ayet aktarmak değil, kuşatıcı bilgi mesajını doğru özetlemektir.

Cümleyi yanlış benzetmeyi kaldırarak tamamlayınız:

“Ayetin mesajında Allah’ın bilgisi ____; insanın unutmaması bu bilgi için ____.” Bunun öğrenci özeti olduğunu nasıl belirtirsiniz?

Öğrenci Yorum Kartı

“Allah’ın bilgisi, insanın belleği gibi bazı olayları unuttur.”

19. Sorumlu onarım sırası

Okul projesinde eksik kayıt fark edilmiştir. Kartlar:

K “Eksik kaydın hangi aşamada oluştuğunu kontrol et”;
L “Doğrulan bilgiyle kaydı düzelt”; **M** “Benzer eksikliği azaltacak kontrol adımı koy”. Sorunun kaynağı henüz bilinmemektedir.

Kartları gerekçeli işlem sırasına koyunuz. “Kader böyleymiş” diyerek ilk kartı atlamanın neden sonraki adımları zayıflatacağını açıklayınız.

K

Eksik kaydın hangi aşamada oluştuğunu kontrol et.

L

Doğrulan bilgiyle kaydı düzelt.

M

Benzer eksikliği azaltacak kontrol adımı koy.

20. Aynı görev, farklı imkân

İki öğrenciye çevrim içi dosya teslim görevi veriliyor. K’nin bağlantısı ve cihazı var; dosyayı göndermeyi bilerek ertelıyor. L’nin o gün bağlantısı kesilmiş; öğretmene durumu bildirip başka teslim yolu istiyor. Yalnız bu kayıtlar biliniyor.

Hangi değerlendirme bilgi, imkân ve seçimi birlikte gözetir?

K

- Bağlantısı ve cihazı var.
- Dosyayı göndermeyi bilerek ertelıyor.

L

- O gün bağlantısı kesilmiş.
- Öğretmene durumu bildirip başka teslim yolu istiyor.

- A)** İkisi de aynı gün göndermediği için nedenleri ve seçimleri bütünüyle aynıdır.
B) L bağlantıyı kontrol edemediği için durumu bildirmesinin hiçbir önemi yoktur.
C) K’nin bilerek erteleme ile L’nin kontrol dışı engel karşısında çözüm araması ayrı değerlendirilmelidir.
D) K’nin cihazı bulunduğu için bütün davranışları otomatik olarak sorumludur.